

Dezső Krisztina

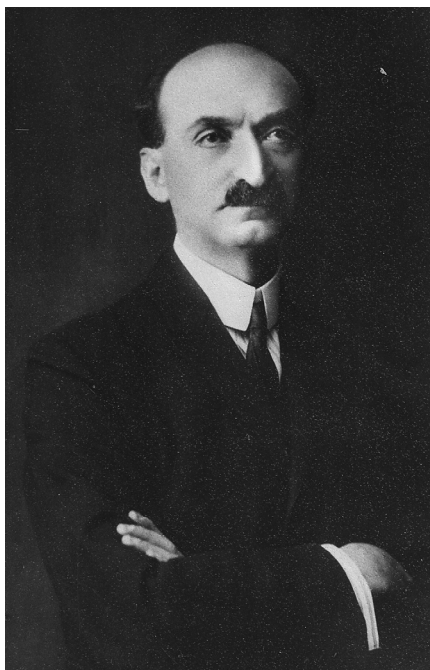
„Első a kötelesség”¹
Beck Soma (1872–1930), az Erzsébet Tudományegyetem
Bőrklinikájának alapító professzora

Egyetemista évek és külföldi tanulmányutak

Beck Soma 1872. augusztus 3-án született Keszthelyen szegény zsidó családban. Szülővárosában kezdte meg elemi iskolai tanulmányait. A középiskolát Keszthelyen és Szombathelyen végezte, azonban az érettségét már a budapesti Evangélikus Főgimnáziumban szerezte meg 1889-ben. Egyetemi tanulmányait a budapesti egyetem orvostudományi karán folytatta, 1895 januárjában avatták orvosdoktorrá.²

Másodéves egyetemistaként előbb a II. sz. Anatómiai Intézetben, majd egy évvel később az Élettani Intézetben lett demonstrátor. Ötödéves egyetemista korában az egyetem Pertik Ottó³ által vezetett kórszövettani intézetének díjtalan, majd 1894. április elsejétől díjas gyakornoka lett, a diplomaszerezés után mint tanársegéd dolgozott az intézetben. 1895-ben Pertik Ottót kinevezték a kórbonctan és kórszövettan rendes tanárává, így a II. sz. Kórbonctani Intézet igazgatója lett, s ekkor a Bakteriológiai Intézet vezetéséről lemondott. Beck Soma megpályázta az intézet igazgatói posztját, hiszen a székesfőváros megbízásából az intézetben már korábban foglalkozott az ivóvíz bakteriológiai vizsgálatával.⁴ A főváros vezetése azonban azzal az indokkal, hogy még nem nagykorú – három hónap hiányzott a 24. életévének eléréséhez –, nem őt választotta meg az intézet élére. Ez az elutasítás volt az, amely először gyakorlati orvoslás felé fordította:

„Elkeseredésemet és kétségbeesett hangulatomat alig enyhítette az az elismerés, amelynek édes szavaival vonták be a beadott keserű pirulát. Ekkor határoztam el, hogy hátat fordítok eddigi csalfa szerelmemnek, a theoretikus szaknak és gyakorlati

1. kép – Beck Soma professzor

1 Beck Soma jelmondata. PTE EL VIII.105.a. Erzsébet Tudományegyetem (ETE) Orvostudományi Kara (OK) rendkívüli tanácsulése, 1944. szeptember 7., 2. pont.

2 EMED 2009. 40.; ZSIDÓ LEXIKON 1929. 98.

3 Pertik Ottó (1852–1923) patológus, egyetemi tanár, az MTA levelező tagja. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: NÉKÁM 1913.

4 SCHNEIDER 2003. 2.

*pályára lépek. Mint elődeim a Pertik mellett betöltött asisztensi állásban, Nékám Lajos és Tauffer Emil, én is a dermatológiát választottam szakomul.*⁵

Az 1895/96-os, majd 1896/97-es tanévre is elnyerte a Schordann Zsigmond⁶ által alapított utazási ösztöndíjat.⁷ Az első évben Bécsben Neumann Isidor⁸ és Salomon Ehrmann⁹ laboratóriumában dolgozott, főként a bőr szövettanával kapcsolatos kutatásokat végzett. Két dolgozata is megjelent a kutatások eredményeivel, az első a molluscum contagiosumról, a második pedig a bőr nyirokútjainak viszonyát tárgyalta a rugalmas rostokhoz.¹⁰ De a Kaposi Mór¹¹ és az Eduard Lang¹² vezette bécsi bőrgyógyászati és nemi kórtani klinikákat is látogatta, itt elsősorban klinikai tanulmányokkal foglalkozott.

Az osztrák fővárosból Párizsba, a Hôpital Saint-Louis-ba ment, ahol Ferdinand-Jean Darier¹³, Jean Alfred Fournier¹⁴ és Ernest Gaucher¹⁵ osztályain tevékenykedett. Ezenkívül állandó munkalehetőséget kapott a Collège de France szövettani laboratóriumában. Munkájának elismeréseként a Francia Dermatológiai Társaság 1898-ban levelező tagjává választotta.¹⁶ Párizsi tapasztalatairól több levélben számolt be, melyeket a *Monatshefte für Praktische Dermatologie* közölt 1897/98-ban.¹⁷

E munka közben ismerkedett meg egy amerikai kutatóval, aki szerette volna megnyerni Beck Somát egy Texasban, Galvestone-ban felállítandó állami bakterológiai intézet vezetésére. Azonban a magyar orvos családja nem szerette volna, hogy fiuk elszakadjon tőlük és hazájától, Beck pedig nem tudta magát rászánni, hogy szülői jóváhagyás nélkül véglegesen eltávozzon Európából, ezért végül lemondott a felajánlott állásról. Így Amerika

5 BECK Soma: „Életem, emlékeim...” *Pécsi Napló*, 1925. október 11. 2.

6 Schordann Zsigmond (1794–1862) orvos, egyetemi tanár. A pesti egyetemen élettant és elméleti orvos-tant tanított. Végrendelete értelmében 49 orvosi alapítványt hoztak létre vagyonából. SZINNYEI XII. 1908. 563–564.

7 Az ösztöndíjas utazásokról: NEUBER 1931. 4–5.; LANG 1930. 4.

8 Neumann Isidor (1832–1906) osztrák bőrgyógyász, a bécsi szifiliszklinika igazgatója. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: JE 1906.

9 Salomon Ehrmann (1854–1926) osztrák bőrgyógyász és hisztológus. A bécsi közpórház bőrgyógyászati osztályának igazgatója. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: NDB é. n.

10 Mindkét tanulmány magyar és német nyelven is megjelent az *Orvosi Hetilapban* és az *Archiv für Dermatologie und Syphilis* folyóiratban 1896-ban és 1897-ben. A tanulmányok címe: *A molluscum sejtjeiben előállítható színreactióról; Egy adat a rugalmas rostoknak a nyirokedényekhez való viszonyához a bőrben.*

11 Kaposi Mór (1837–1902) orvos, dermatológus, egyetemi tanár. 1880-ban a bécsi Hebra-klinika igazgatójává nevezték ki. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: KAPRONCZAY 2004. 146.

12 Eduard Lang (1841–1916) osztrák bőrgyógyász, egyetemi tanár. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: SPITZER 1916.

13 Ferdinand-Jean Darier (1856–1938) francia orvos, patológus, bőrgyógyász. A Hôpital Saint-Louis klinikai osztályának vezetője volt. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: CRISSEY – PARISH – HOLUBAR 2002. 74.

14 Jean Alfred Fournier (1832–1914) francia bőrgyógyász. Főként a nemi betegségek tanulmányozására szakosodott, 1876-tól a Hôpital Saint-Louis egyik osztályának vezetője. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: BEESON 1924.

15 Philippe Charles Ernest Gaucher (1854–1918) francia bőrgyógyász. 1902-től a bőrgyógyászat és szifilográfia egyetemi tanszékét és osztályt vezette a Hôpital Saint-Louis-ban. Életéről és munkásságáról lásd bővebben: DUNEA 2020.

16 SZÁLLÁSI 1980. 79.

17 Briefe aus Paris I–II. *Monatshefte für praktische Dermatologie* 1897–1898.

2. kép – A IV. Nemzetközi Dermatológiai Kongresszus Párizsban 1900-ban (Beck Soma az alsó sorban balról az ötödik)

helyett a következő állomás Hamburg volt tanulmányi utazásai során.¹⁸ Itt hat hónapot töltött Paul Gerson Unna¹⁹ klinikáján és laboratóriumában, mely Európa egyik legjelentősebb dermatovenerológiai kutatóközpontja volt. Itt jelent meg elsőként monográfia a bőr biokémiájáról 1913-ban *Biochemie der Haut*²⁰ címmel. Beck Soma tehetsége és tudása itt is hamar elismerést váltott ki, hiszen 1900-ban az Unna szerkesztésében megjelenő *Monatshefte für Praktische Dermatologie*, majd az ennek folytatásaként megjelenő *Dermatologische Wochenschrift* belső munkatársa lett, mintegy 17 tanulmánya jelent meg e folyóiratokban 1897 és 1929 között.²¹

Hamburgi kutatásainak eredményeit több tudományos munkában is ismertette. 1897-ben jelent meg *A resorcin befolyása alatt lehámlott szaruréteg szerkezetéről*²² című tanulmánya, melyben az akne és a seborrhoea faciei resorcinos hámlasztása során szerzett megfigyeléseit foglalta össze. 1898-ban további tanulmányai jelentek meg magyar és német nyelven: *Dermatoterapeutische Erfahrungen mit „Unguentum Caseini cum Liantharal”*; *Bőrgyógyászati tapasztalatok a casathrol-lal*; *A bőr szöveti elváltozásai myxoedemánál*; *Általános irányelvek a bőrbetegségek gyógyításánál*. Ez utóbbi írásában a modern, klinikai észlelésen és kutatásokon alapuló orvostudományi módszerek mellett érvelt:

„Szolgálatot teszünk-e az általános therapiának, tudományos színvonalon áll-e gyógyító mesteriségünk, ha egyszerűen regisztráljuk, hogy a tapasztalat azt mutatja, hogy pl. egy acut eczema Burow-oldattal való borogatásokkal gyógyítható, vagy hogy pl. a polymorph acne egy eczetsavat és ként tartalmazó kenőcs behatása alatt elmúlik.

18 BECK Soma: „Életem, emlékeim...” *Pécsi Napló*, 1925. október 11. 2.

19 Paul Gerson Unna (1850–1929) német bőrgyógyász. Bőrbetegségekkel foglalkozó saját magánkórházat hozott létre Hamburgban, majd 1919-től a Hamburgi Egyetem professzora. Életről és munkásságáról lásd bővebben: GANGAN 2021.

20 Paul Gerson Unna: *Biochemie der Haut*. Jena, 1913.

21 Beck Soma műveinek bibliográfiája: BECK EMLÉKKÖNYV 1930. 15–17.

22 A tanulmány a *Tudományos dolgozatok Schwimmer Ernő dr. betöltött 25 éves tanársága alkalmából* (Budapest, 1897.) című kötetben jelent meg.

Nyilvánvalóan nem. Pedig évszázadokon át csak ilyen irányúak voltak a therapia törekvései, a jelenségek és hatások magyarázatát nem kereste, hanem specificumok utáni hajszában teljes kielégítést nyert. Ma azonban már másképp fogjuk fel a therapia feladatát. Kutatjuk, hogy – visszatérve a fenti példákra – miben áll a Burow-oldatnak az acut eczemára, vagy a kénes-ecetsavas kenőcsnek a polymorph acnéra való hatása, módot keresünk arra, hogy megállapíthassuk azon folyamatokat, a melyeket gyógyszereink az elváltozott szövetekben létrehozhatnak, amikor azokat normalis állapotukba vezetik vissza. Ez természetesen csak akkor lesz lehetséges, ha a pontos klinikai észlelésen kívül lelkiismeretes szövettani és bakteriológiai kutatásokkal, magának a betegségnek okait és mibenlétét iparkodunk megállapítani és ha hasonló módon és még más segéd-eszközök igénybe vételével is a gyógyszereknek az ép és kóros bőrre, annak egyes alkotó elemeire külön-külön való hatásától lehetőleg pontos ismereteket szerzünk.”²³

A bőrrákokkal kapcsolatos kutatások

Unna professzor volt a szerkesztője annak a rangos tudományos kiadványsorozatnak, a *Dermatologische Studien*nek, melyben 1903-ban – már hazatérte után – megjelent Krompecher Ödönnel²⁴ közös munkájaként Beck Soma egyik legjelentősebb műve a *Die feinere Architektur der primären Hautcarcinome*.²⁵ A művel 1901-ben elnyerték az Unna professzor által kiírt 600 márkás pályadíjat és a nemzetközi elismertséget is. A tanulmányban a szerzők hisztogenetikai alapon tárgyalták a bőr rákos daganatait. Művükben különválasztották a bőr rákos daganatait azoktól a daganatoktól, amelyek morfológiailag hasonlóak, de kötőszövetes eredetűek. Lang Mihály szerint a mű legértékesebb része a bőrcarcinómák beosztásával és elemzésével foglalkozik.

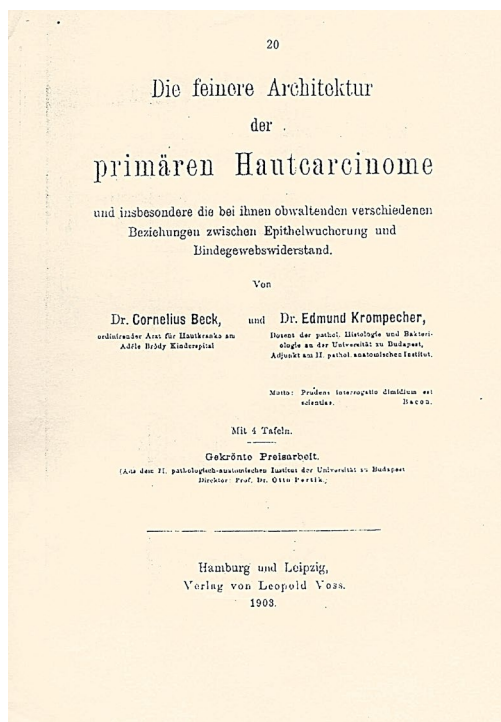
„Szerzők megkülönböztetnek: a) spinocellularis rákokat (cc. spinocellulare), melyek tüskés sejtekből állanak s amely sejtek vagy elszarusodnak (cc. spinocellulare keratodes), vagy colloidosan degenerálnak (cc. spinocellulare colloides); b) basocellularis rákokat (cc. basocellulare), melyek a basal-sejtekből indulnak ki, illetőleg ezen sejtek typusát megtartják s amelyeket a hámszövet architektúrája, illetőleg a kötőszövetben (stromában) végbemenő degeneratív és regressiv folyamatok szerint ismét felosztanak cc. basocellulare solidum, adenoides, cystieum, illetőleg myxomatosum, liyalinicum és osseumra; c) átmeneti rákokat (cc. spino-basocellulare). Továbbá Unnával egyértelműen megállapítják, hogy a pigmentált naevussejtfészkekből kiinduló rosszindulatú daganatok nem naevosarcomák, hanem naevo-carcinómák, miután alkalmuk volt vizsgálataik során ezen sejtfészkek epitheliális eredetéről meggyőződniük.”²⁶

²³ BECK 1898. 11.

²⁴ Krompecher Ödön (1870–1926) orvos, patológus, egyetemi tanár, az MTA levelező tagja. 1914-től a kórbonctan tanára a budapesti egyetemen, a II. sz. Kórbonctani Intézet igazgatója. Leírta a róla elnevezett, a basalsejtekből kiinduló laphámrákot, ezért az MTA nagyjutalmát kapta 1925-ben. Beck Somával életük végéig jó barátságot ápoltak. SCHNEIDER 2006. 301–304.

²⁵ A mű teljes címe: *Die feinere Architektur der primären Hautcarcinome und insbesondere die bei ihnen obwaltenden verschiedenen Beziehungen zwischen Epithelwucherung und Bindegewebswiderstand*. Hamburg – Leipzig, 1903.

²⁶ LANG 1930. 8–9.

3. kép – A *Die feinere Architektur der primären Hautcarcinome* című kötet címlapja

Beck a későbbiekben is foglalkozott a bőrdaganatok elméleti problémáival. Egyik nagy utolsó munkájaként a Josef Jadassohn által szerkesztett *Handbuch für Haut- und Geschlechtskrankheiten*²⁷ című kézikönyvben írta meg a bőrrákokkal foglalkozó *Epitheliome* fejezetet. A kézikönyvben írt a naevocarcinomák problémájáról is. Ő mutatott rá elsőként arra, hogy a rákmegelőző állapotok obligátok és fakultatívok lehetnek. Szerinte a rákos burjánzások szomszédságában kialakuló lobos szöveti elváltozások a megtámadott szervezet védekező reakciójának termékei. A korábbi, Krompecherrel közös hisztológiai kutatásainak eredményeit is beépítette a kézikönyv szövegébe. Hangsúlyozta, hogy a basocellularis rákok nemcsak a bőr epidermisének alapi sejtjeiből, hanem bőr mirigyének a basalis sejtjeiből is kialakulhatnak.²⁸ Beck professzor azonban nem tudta teljesen befejezni a kézirat rendezését váratlan halála miatt, a sajtó alá rendezés feladatát ezért legközelebbi munkatársa, Lang Mihály²⁹ végezte el.³⁰

Gyermekbőrgyógyászati kutatások

Külföldi tanulmányútjairól hazatérve ismét Pertik Ottó intézetében dolgozott. Azonban a század elejétől a Bródy Adél Gyermekkorházban lehetősége nyílt arra, hogy klinikai gyakorlati munkát is végezzen, az ambuláns és fekvőbetegek tanulmányozása révén pedig tudományos kutatásainak eredményeit gyakorlati tapasztalatokkal is alátámassza. A gyermekkorházban 1900-ban rendelő orvossá, majd 1908-ban rendelő főorvossá választották meg.

A gyermekkorházban végzett munkája is ösztönözte arra, hogy a gyermekkor bőrbetegségeivel foglalkozzon. Nagyon hamar felismerte, hogy a csecsemők és gyermekek bőrbetegségeire nem szenteltek eddig elég figyelmet, pedig annak eltérő sajátosságai ké-

²⁷ A Josef Jadassohn szerkesztésében megjelenő *Handbuch für Haut- und Geschlechtskrankheiten* című 32 részes kézikönyvsorozat első kötete 1927-ben jelent meg Berlinben. A Beck Soma által írott és Lang Mihály által sajtó alá rendezett részek az 1933-ban kiadott *Geschwülste der Haut* című kötetben jelentek meg.

²⁸ MELCZER 1980. 1088.

²⁹ Lang Mihály (1891–1949) bőrgyógyász. 1919-től az Erzsébet Tudományegyetem Bőr- és Nemibeteg Klinikájának orvosa Pozsonyban, Budapesten, majd Pécsen is. 1936-tól a kaposvári kórház bőrgyógyász főorvosa. SZABÓ 1940. 635–636.; CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 51–52.

³⁰ MELCZER 1980. 1088.

zenfekvőek a felnőttek bőrbetegségeivel összehasonlítva. Több tanulmányt és dolgozatot szentelt a csecsemő és gyermekkori bőrbetegségeknek ebben az időszakban.

Behatóan érdeklődött a gyermekkori bőrbetegségek és a belső szervek megbetegedéseinek összefüggései iránt is. A klinikai vizsgálatok során arra a megállapításra jutott, hogy a bőrbetegségek keletkezésében nagy szerep juthat bizonyos előzőleg elszennvedett fertőzéseknek. Korát megelőzve rámutatott arra, hogy bizonyos bőrbetegségeket okozhat a bőr túlérzékenysége is. Ez abban mutatkozik meg, hogy bizonyos bőrbetegségek (például csalánkiütések, ekcéma) könnyebben keletkeznek olyan szervezetben, amely korábban valamely heveny fertőző betegségen esett át.³¹ 1905-ben tartott magántanári habilitációs előadását is e témának szentelte *Gyermekkori bőrbajok összefüggése a belső szervek megbetegedéseivel* címmel. A szöveg híven tükrözi azokat a gondolatokat, amelyekkel meg kívánta újítani korának tudományos felfogását a témával kapcsolatban, ezért érdemes belőle hosszabban idézni.

„Egy olyan tárgyra vonatkozólag óhajtom figyelmüket igénybe venni, amely egyformán kell, hogy érdekelje úgy a belgyógyászt, mint speciálisan a bőrbetegségekkel foglalkozó orvost. Azt az összefüggést óhajtom kutatni és megállapítani előadásom folyamán, amely némely bőrbaj és a szervezet egyéb megbetegedései között fennáll, s amelynek ismerete annál fontosabb, mert lényegesen befolyásolhatja gyógyeljárásunkat. Hiszen világos, hogy egy bőrelváltozást, mely valamely belső szerv megbetegedésével van kapcsolatban, sikerre való kilátással csak akkor kezelhetünk, ha a bőrön észlelt elváltozás mellett nem hanyagoljuk el ama belső szerv betegségét sem. (...)

Nem szabad tehát egyszerűen megmosolyognunk és napirendre térnünk afelett, ha pl. azt olvassuk Wilsonnál a lichen agriusról, hogy »ha ez a betegség kezelés vagy más okok által hirtelen elnyomatik, akkor gyakran komoly bőrbetegségek lépnek fel.« Ma tudjuk, hogy az ilyenfajta megfigyelések a tünetek közötti kapcsolat téves magyarázatán alapulnak, amely azonban megfelelt az akkori pathológiai felfogásnak. Coincidáló eseményeket nem szabad egymással ok és okozati összefüggésbe hozni, ha ez nem egyeztethető össze a mai bonctani, élettani kórbonctani és bakteriológiai ismereteinkkel. Ilyen módon el fogjuk kerülni az olyan tévedéseket, amelyeket régebben elkövettek, de azért nem fogunk elzárkózni az összefüggés megállapításától ott, ahol azt az objectív kritika minden kellékével támogathatjuk.

Ha valami rendszerbe óhajtjuk foglalni azokat a bőrbetegségeket, amelyeket a gyermekkorban egyéb általános szervezetbeli elváltozások, vagy egyes szervek betegségei kíséretében láttunk fellépni, úgy nagyjából két nagy csoportját különböztetjük meg ezeknek a betegségeknek.

Az egyik csoportba azok a bőrbajok tartoznak, amelyek direkt következményei a szervezetben egybeüttl lefolyó betegségnek, (...) a másik csoportba azok tartoznak, amelyek csak indirekt összefüggésben vannak a szervezet egyéb elváltozásaival. (...)

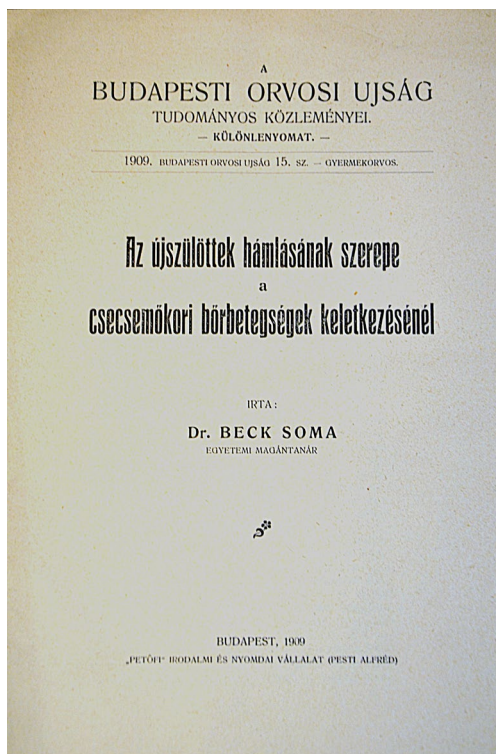
Szabadjon az imént mondottakat egy-egy példával megvilágítanom. A gyermekkorban a tuberculosis, akár a tüdőben, csontokban vagy mirigyekben lépjen is az föl, azok közé a betegségek közé tartozik, amelyeket igen gyakran szoktak bőrbeli elváltozások követni. Megtörténhetik, hogy a tuberculosisban megbetegedett szervből a véráram útján bacillusok kerülnek a bőr egyik-másik pontjára, amely

³¹ NEUBER 1931. 7.; LANG 1930. 9–10.

bacillusemboliák a bőrtuberculosis valamelyik formájának lesznek okozói. De sőt a toxinok es toxituberculidekről való ismereteink mai állása szerint elégséges, ha a tbc.-bacillus toxinja jut el a bőrbe, hogy ott bizonyos elváltozások jöjhessenek létre. Mindezeket a bőrbeli elváltozásokat ugyan a kórokozó mikrobum, vagy annak termékei hozzák létre, mint a primär betegséget; ezek tehát az első csoportba tartoznak, ahol a bőrbaj közvetlen összefüggésben van a belső szervi betegséggel.

De előfordulhatnak belső szervi tbc. kíséretében olyan bőrbajok is, amelyek sem a tbc.-bacillus, sem ennek termékei által, hanem kívülről jövő ingerek által okozatnak. Ezek a bőrmegbetegedések tehát nincsenek direkt kapcsolatban a tüdők, csontok vagy mirigyek tbc.-ával; azt hihetnők, hogy csak véletlen coincidentia esetével állunk szemben, ha gyakori föllépésükben nem látnánk bizonyos törvényszerűséget s nem tudnók, hogy a tbc. nemcsak arra a szervre hat károsan, amelyben fészkel, hanem általában csökkenti a szervezet ellenálló képességét s a bőrt is fogékonyabbá teszi arra, hogy rajta bizonyos schizo- vagy hyphomyceták megtenyészzenek.”³²

Másik jelentős gyermekgyógyászati eredménye volt, hogy elsőként írta le az általa erythema myoticum infantilénak nevezett csecsemőkori bőrbetegséget. Klinikai munkája során megfigyelte, hogy a csecsemőknek fartájón mutatkozó bőrhámlását nem lehet összefüggésbe hozni emésztési zavarokkal. Észleléseit laboratóriumi vizsgálatokkal is igyekezett alátámasztani, a tenyésztésekben kimutatta, hogy a bőrhámlást candidagomba fertőzés okozza. Felfedezését a *Budapesti Orvosi Újságban* és a német nyelvű *Pester medizinisch-chirurgische Presse*ben valamint az Unna-féle emlékkönyvben is közölte.³³ Tőle függetlenül néhány héttel később egy gyermekgyógyászati lapban Yusuf Ibrahim is közölt egy hasonló csecsemőkori gombafertőzést, ezért a nemzetközi szakirodalom Ibrahimhoz kötötte a betegség leírását. Végül kettejükéről Beck-Ibrahim-féle betegségnek nevezték el ezt a csecsemőkori bőrbajt.³⁴

4. kép – Az újszülöttek hámlásáról írt értekezésének címlapja

³² BECK 1905. 1–2.

³³ A tanulmány címe *Erythema myoticum infantile*. Megjelent a *Budapesti Orvosi Újság* 1911-es évfolyamának *Bőr- és Bujakórtani Mellékletében*, illetve a *Pester medizinisch-chirurgische Presse* 1911. évfolyamának 47. számában.

³⁴ LANG 1930. 10–11.; NEUBER 1931. 6–7.; MELCZER 1980. 1088.

Az első világháború időszaka

Az első világháború kitörése után rövid ideig harctéri szolgálatot teljesített, majd a budapesti Pénzintézetek Hadikórházába került. 1918-ban székesfővárosi közkórházi főorvossá nevezték ki és a Zita Kórház Bőrgyógyászati Osztályának vezetését bízták rá.

A háború alatt, 1915-ben a XIII. hadisebészeti értekezleten a háborús fagyásokról tartott előadást. Ebben az 1915 márciusáig a kórházban kezelt mintegy 205 fagyási esetet vizsgálta. Igyekezett megtalálni a kezelésnek azt a módját, amely a legkisebb szövetvesztéssel, csonkolással jár, de a modernnek számító kvarclámpás kezelést is szorgalmazta. Több módszert is javasolt attól függően, hogy milyen súlyos a fagyási sérülés, mennyire fertőződött el a kezelt terület. Már ezen az előadáson is használt az ismertetéshez a legsúlyosabb fagyási sérülésekről készült viaszmulázsokat, melyekkel szemléletesen lehetett bemutatni az elváltozásokat.³⁵

5. kép – Első világháborús fagyási sérülést bemutató mulázs

Első világháborús tapasztalatait 1917-ben foglalta össze *A háborús bőrbetegségekről* szóló tanulmányában.³⁶ A bevezetőben megállapítja, hogy

„azoknak a bőrbetegségeknél a száma, a melyeket a háború folyamán szerzett tapasztalataink alapján viszonylagos gyakoriságuknál fogva háborús bőrbajoknak nevezhetünk, nem nagy. Tömegesebb fellépésük, épp úgy, mint egyéb fertőző betegségeké, a tisztaság és általános közegészségi viszonyok legerősebb követelményeinek kényszerű és elkerülhetetlen elhanyagolásához van kötve. A háborúnak immár három esztendő folyamán a szerzett tapasztalatok felhasználásával erélyes és célirányos intézkedések által nemcsak gátat vethettünk az eleintén ijesztő méreteket öltő

³⁵ BECK 1915; BECK 2016.

³⁶ A tanulmány megjelent *A Pénzintézetek Hadikórházának első évkönyvében* (Budapest, 1916), de a *Budapesti Orvosi Ujság* 1917-es évfolyamában is három részletben. Tanulmányomhoz ez utóbbit használtam.

fertőző betegségeknek, hanem úgyszólván csirájukban el is fojthattuk azokat. A bőrbetegségek közül is főleg az állati és növényi paraziták okozta fertőző betegségek terjedtek el legnagyobb mértékben s a mint fokozatosan nagyobb gondot fordítottak a katonák külső hygienás viszonyaira, mindinkább csökkent a tömeges bőrinfekciók száma. A ruházat tömegdesinfekcióját szolgáló tábori berendezések, a tábori fürdők, a hadtápvonalak mögött felállított nagy megfigyelő-kórházak, hygienikusok és bacteriologusok szaktanácsainak figyelembevétele nagy mértékben hozzájárultak a mai kedvezőbb viszonyok megteremtéséhez. Az álló harcok folyamán idővel mindinkább tökéletesebben kiépített fedezékek is nagyobb teret engedtek a hygiene érvényesülésének, úgy, hogy például az eltevésedés és tömeges rühfertőzés olyan méretei ellen, mint a háború első időszakában, már rég nem kell küzdeni.”³⁷

Az általános áttekintés után az általa gyógyított beteganyag vizsgálatának és kezelé-
seinek tanulságait vonta le. Tanulmánya részletes statisztikákat és több eset bemutatását is tartalmazta. 1914 decembere és 1916 májusa között tekintette át a kórházban ápolt különböző bőrbetegségekkel és fagyási sérülésekkel küzdő betegeket. Az intézményben 1248 beteg nyert felvételt az osztályra, ezek között mintegy 744 betegnél szerepelt valamiféle bőrbetegség fő tünetként. Beck Soma mintegy 40 különféle bőrbetegséget sorolt fel statisztikájában, néhány betegségnél azonban csak 1–3 ápolt szerepel. Tömegével kerültek felvételre azonban rühességgel küzdők (399 fő), gennyes betegségekkel (158 fő), orbánc-
cal (85 fő) diagnosztizáltak.³⁸

Az első világháború alatt nagy gondot okozott a ruhatetű és az általa terjesztett beteg-
ségek, azonban a statisztikában ez nem jelenik meg.

*„A háború első hónapjaiban igen nagy gondot okozott a ruhatetűnek a harcztéri
szolgálatot teljesítők között való óriási elszaporodása. Ha már maguk az undort
keltő élösdiek okozta közvetlen bőrelváltozások súlyos testi és pszichikai követke-
zményekkel jártak, még súlyosabbá vált a ruhatetűfertőzés azon, ma már kétség-
telenül bebizonyított tulajdonsága által, hogy a tetű a kiütéses typhus csiráinak
hordozója és átoltója. Statisztikánkban a ruhatetű egyáltalán nem szerepel. Nem
mintha a hozzánk jutott betegek között e fertőzés épp oly nagy tömegben elő nem
fordult volna, mint egyéb kórházakban; sőt rengeteg számú tetves került hozzánk
is, de ezek számáról pontos feljegyzéseket nem is csinálhattunk. Összes felvételre
kerülő betegeink ugyanis még mielőtt pontos orvosi vizsgálat alá kerültek, alapos
lefüröztésen estek át, ruhájuk pedig gőzdesinficiálásba került. Mi már legfeljebb
csak a friss vakarási nyomokból vagy régiebb pigmentfoltokból következtethettünk
a jelenvolt tetvekre; e jelek azonban gyakran fel sem vették a kórtörténet adatai
közé. Az előzetes lefüröztés dacára sem kerülhettük el, hogy a ruhatetű apró hasz-
nálati tárgyakkal, pénztárcákkal, a nyakon hordott igazolványi jegy zsinórjával,
megfigyelő osztályunk kórtermeibe behurczoltassék. Védekezési rendszabályainkat
különféle kísérletezés után még azzal egészítettük ki, hogy a fürdőhelyiséget és a
kórtermet minden felvétel előtt és után 5%-os lysophen-oldattal felmosatjuk és hogy*

³⁷ BECK 1917. 245.

³⁸ BECK 1917. 245.

*minden lefűrösztött beteg a kórterembelépéskor kénvirággal bőven behintett fehérneműt kap.*³⁹

A tanulmány második felében a fagyási sérülésekkel foglalkozott. A kezelt betegek közül 504 fő volt, akit ezen ok miatt ápoltak. Beck Soma öt különböző osztályba sorolta a betegeket a sérülés súlyosságától, egyéb elváltozásoktól és kísérő tünetektől, az elfertőzödések mértékétől függően. Megállapította, hogy a fagyási sérültek túlnyomó többsége a lábán sérült, a kezek és kezujjak fagyása csak mintegy 5%-ot tesz ki. A lábak azért érintettek jobban,

„[mert], hogy a hóval, hideg földdel, jeges vízzel állandóan érintkező láb, mely még mozgásában is korlátozottabb, sokszorta inkább van kitéve a fagyás veszedelmének. Ebhez járul a szorosra fűzött bakancsnak a vérkeringést gátló s mint ilyen a fagyásra praedisposíciót teremtő volta, nem is szólva arról, hány áldozata volt a meg nem felelő anyagból készült cipőknek s meleg harisnya hiányának. A háború első tele folyamán szerzett tapasztalatok azonban lényegesen javítottak a helyzeten, úgy, hogy az 1915–16.-i télen nemcsak tetemesen csökkent a kórházunkban ápolt fagyások száma, de súlyos, egész végtagrészek teljes elhalásához vezető esetek, a melyeneket az első tél folyamán bőségesen volt alkalmunk látni, egyáltalán elő sem fordultak.”⁴⁰

Az Erzsébet Tudományegyetem professzora

Beck Somát 1920-ban a Budapestre menekült pozsonyi Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Karán bőr- és bujakórtani előadások tartására kérték fel, majd 1921-ben az egyetem bőrgyógyászati tanszékének vezetését is rábízták. Előadásait először a Zita Kórházban, majd 1921-től az Apponyi Albert Poliklinikán tartotta meg. Az előadásokhoz, betegbemutatókhoz a poliklinika beteganyagának eseteit használta fel, a Zita Kórházban pedig egy kis laboratóriumot is berendezett.⁴¹

1923-ban az Erzsébet Tudományegyetem már Pécsset kezdte meg új tanévét, a bőrklinika sorsa azonban nem rendeződött ekkorra. A minisztérium azt is felvetette, hogy egyelőre a Zita Kórházban marad az intézmény, vagy akár ideiglenesen fel is függesztik működését. Végül az döntött a pécsi működés megindulásáról, hogy Beck professzor a legnagyobb szegénységben is vállalta a klinika vezetését.⁴² A klinika a korábbi csapatkórház épületében nyert elhelyezést.⁴³ A költözés szervezése már 1924 nyarán megindult, az épületek átalakítási munkálatai nyár végére készültek el.

Beck Soma professzor csak 1924 decemberében érkezett meg Pécsre, de ezt megelőzően több munkatársa, akiket Budapestről hozott magával már megkezdték a klini-

³⁹ BECK 1917. 245–246.

⁴⁰ BECK 1917. 255.

⁴¹ SZABÓ 1940. 170.

⁴² HEGEDŰS é. n. 2.

⁴³ Az épület 1889-ben épült katonai kórháznak a városi laktanyák katonáinak ellátására.

ka megnyitásának előkészítő munkáit. Szathmáry Sebestyén⁴⁴, Kesztlér István⁴⁵, Gragger Jenő⁴⁶ és Lang Mihály orvosok, valamint Hegedüs Margit⁴⁷ asszisztens és két nővér alkoták az induló személyzetet. Jobst Pál⁴⁸ a városi kórház megszűnt bőrgyógyászati osztályáról került át az intézménybe.⁴⁹

Hegedüs Margit visszaemlékezése szerint a korábbi csapatkórház épülete siralmas állapotban volt, nem voltak ajtók és ablakok a főépületben. A Budapestről érkezett klinikai személyzet maga kezdett hozzá a felújításhoz a közkórházból kapott selejtes, rozsdás vaságys, éjjeliszekrények, bútorok átfestésével. Szintén a közkórházból kaptak kiselejtezett ágyneműt, rongyokat. Négy darab rongyból varrtak össze a nővérek egy-egy lepedőt. Ezzel a munkával lassan egy-két kórtermet használhatóvá tudtak tenni.⁵⁰

Az átépített egyemeletes főépület mélyföldszintjén helyezték el a járóbeteg-rendelést, fizioterápiát, a laboratóriumokat, a gazdasági helyiségeket, a röntgent, a kvarckezelő-helyiséget, a konyhát, az ebédlőt és az ápolónői szobákat. A magasföldszint nyugati szárnyában a titkárság, a professzori dolgozószoba, a tanterem és a könyvtár, míg a keleti szárnyban a nőbetegek kórtermei, a kezelőhelyiségek és egyéb egészségügyi szobák helyezkedtek el. Az emeleti részen a férfi kórtermek sora kapott helyet.⁵¹

A főépület mellett három földszintes melléképület is tartozott a klinikához. Az egyik pavilonban a rendőri felügyelet alatt álló női venerológiai betegek nyertek elhelyezést, de itt volt a fényképező helyiség a hozzá tartozó sötétkamrával és a mulázsszoba is. A második

6. kép – Az Erzsébet Tudományegyetem Bőrgyógyászati Klinikájának épülete

44 Szathmáry Sebestyén (1894–1975) 1921-től dolgozott az Erzsébet Tudományegyetem Bőrgyógyászati Klinikáján, előbb mint externista, majd mint tanársegéd. 1930-tól a gyulai kórház főorvosaként működött. 1931-ben az Erzsébet Tudományegyetem magántanárára képesítette. 1954-től a debreceni egyetem docense és laboratóriumvezetője. CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 52–53.

45 Kesztlér István (1895–?) a pécsi bőrgyógyászati klinikán 1924 és 1927 között gyakornok, majd 1927. december 1-ig tanársegéd. CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 54–55.

46 Gragger (Gyopár) Jenő (1902–1963) a pécsi klinikán dolgozott 1934-ig, majd átkerült a belgyógyászati klinikára, később pedig Pécsért körzeti orvosként működött. CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 54.

47 Hegedüs Margit (1901–1990) 1923-tól dolgozott az Erzsébet Tudományegyetem Bőrgyógyászati Klinikáján, ő készítette a klinika mulázsgyűjteményének darabjait, majd később a diagnóziskészítéssel foglalkozott.

48 Jobst Pál (1890–1967) 1914 és 1924 között a pécsi városi kórház orvosa, 1922-től dolgozott bőrgyógyászként a klinikán, ahol a járóbeteg-ellátást vezette. 1937-től magántanár. 1937-től nyugdíjazásáig a városi Bőr- és Nemibeteg Gondozó vezetője.

49 SZABÓ 1940. 170–171.; CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 43.

50 HEGEDÜS é. n. 3.

51 SZABÓ 1940. 170–171.; CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 44.

pavilonban a férfi nemibetegek, míg a harmadikban az elkülönítendő fertőző betegek osztályai kaptak helyet.⁵²

1924 decemberében megindult a járóbeteg-rendelés, majd 1925 tavaszától száz ágyon már fekvőbetegeket is tudott fogadni a klinika, ekkor a városi kórházból is áthelyezték ide a pácienseket. Rövidesen elkezdődhetett a bőrbetegek röntgenterápiás kezelése is, melyet Lang Mihály vezetett az ambulancia mellett újonnan kialakított helyiségben. Az évi betegforgalom jelentős volt, évente 800–900 fekvőbeteget kezeltek, a járóbeteg-rendelésen pedig 1800–2000 ember fordult meg.⁵³

Beck Soma lelkiismeretes orvos volt. Lang Mihály úgy emlékszik vissza a klinikai vizitekre, hogy a professzor minden betegének a panaszát meghallgatta, nemcsak az érdekesebb betegségek keltették fel a figyelmét, hanem az egyszerűbb eseteknél is pontos észlelést és a kórtörténetek megfelelő vezetését követelte meg. Kollégáit azzal is lenyűgözte, hogy akár tíz évvel korábbi esetekre is emlékezett, pontosan felidézve, hogy miben tért el vagy hasonlított az éppen vizsgált beteg kórisméjétől. Sőt gyakran még a régebben kezelt beteg nevét is fel tudta idézni. Legnagyobb hatással a gyógyíthatatlan betegek voltak rá. Nehezen nyugodott bele, hogy a tüneti kezelésen túl nem tud segítséget nyújtani számukra, és igyekezett minden lehetséges terápiás eljárást kipróbálni a gyógyulás érdekében.⁵⁴

Különösen a lupusban szenvedő betegek sorsát viselte a szívéen, ezért kezdeményezte a lupusos betegek számára speciális otthonok felállítását.⁵⁵ 1924 és 1928 között 150 lupusban szenvedő pácienszt kezeltek a pécsi klinikán.⁵⁶ Beck Soma külföldi példák alapján próbálkozott a lupusz kombinált gyógyításával: salvarsanos gyógyszeres terápia mellett kvarckezelést kaptak a kifehélyesedett sebekkel rendelkező betegek. A terápia során gyors hámosodást ért el az érintett területen, mely a betegségből való teljes felépülést ugyan nem hozta meg, de az életminőségen jelentősen tudott javítani.⁵⁷ Tapasztalatait 1925-ben a *Dermatologische Zeitschrift*ben német nyelven publikálta *Über die Neosalvarsanbehandlung des Lupus vulgaris* címmel. Magyarországon a *Budapesti Orvosi Ujság* oldalain olvashattak összefoglalót a szakmai érdeklődők a kutatási eredményekről:

„[Beck Soma] 8 lupusos beteget kezelt neosalvarsannal. 3 esetben lues és tuberculosis együtt volt jelen, 5 esetben a betegnek csak bőrtuberculosis volt. A kezelést a normális egyes adaggal addig folytatta, amíg további javulás már nem volt észlelhető. A lupus legegyszerűbb, burjánzás és ulceratio nélküli alakja, amelyeknél csak cután göbök voltak kimutathatók, nem alkalmasak a neosalvarsan kezelésre. Csak a burjánzásra hajlamos, mély gyulladással járó, kifehélyesedésre hajló lupus alakok reagálnak jól neosalvarsanra. A neosalvarsan hatására a granulációs szövet gyorsan felszívódik, atrophias góccok képződnek és a fekélyek felett könnyebbé válik a hegképződés. Teljes gyógyulás elérésére a neosalvarsan mellett a lokális kezelés eszközeit (fény, theomocauter, pyrogallol stb.) is igénybe kell venni.”⁵⁸

52 SZABÓ 1940. 170–171.; CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 44.

53 SZABÓ 1940. 171.; CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 44–45.

54 LANG 1930. 7–8.

55 LANG 1930. 8.

56 BREZOVSKY 1929. 679.

57 BREZOVSKY 1929. 675.

58 BECK 1925. 1011.

A lupusz kezelése kiemelt figyelmet kapott Beck professzor munkásságában, de más témákban is találhatunk szép számmal terápiával foglalkozó dolgozatokat. Még 1899-ben Fenyvessy Bélával⁵⁹ közösen tanulmányozták az ichthyol bőrön át való felszívódását. Vizsgálatuk tárgya azt volt, hogy az ép bőrön keresztül hogyan szívódik fel a szer. Kísérleteiket kutyákon végezték, melynek során megállapították, hogy az ichthyol felszívódik az ép bőrön keresztül, a vizeletben kimutatható kén megemelkedése jelzi ezt. Fontos megállapításuk, hogy a bőr kezelésére használt anyagok nemcsak a bőr mélyebb rétegeiben, hanem másutt is kifejtik hatásukat.⁶⁰

Ezenkívül foglalkozott a csecsemőkori ekcéma gyógyításának módjaival, vagy a víz-ágy alkalmazásával a bőrgyógyászatban. Tanulmányozta az égések kezelésének lehetőségeit, az égések esetén a nedves eljárás híve, borogatásul kálium hipermangán oldatot használt.⁶¹

Szintén pécsi kutatási eredményeinek, kísérleteinek gyümölcse két tojásolajon alapuló kenőcs kifejlesztése. Az egyik típusú kenőcs az unguentum emolliens mintájára készült, ovounguentum nevet kapta, és ugyanazon problémák kezelésére használható, mint az előbbi típus, azaz a különböző gyulladásozó bőrbetegségek, a dermatitisz esetén csökkenti a tüneteket. Előnye az volt, hogy a korábbi zsíros kenőcsök gyakran okoztak nagyobb fájdalomérzetet, égést, esetleg a gyulladás is fokozódhatott tőlük. Ezek a tünetek nem voltak tapasztalhatóak a tojásolajos kenőcsnél. A másik, Beck professzor által készített kenőcs eucerinnel keverve alkalmas volt arra, hogy nagyobb mennyiségű folyadékot is fel tudjon venni, ez lehetett víz, bórsav vagy más oldat egyaránt, így szélesebb felhasználási lehetőséget nyújtott a terápia során.⁶²

A klinikán folyó gyógyító munka mellett az egyetemi oktatás is kiemelt szerepet kapott Beck Soma pécsi tevékenységében. Az 1923/24-es tanév első félévétől heti egy órában *A nemi betegségek, elterjedésük és az ellenük való védekezés* címmel tartott előadást. Előbb a poliklinika, majd a bőrgyógyászati klinika tantermében hétfőtől péntekig heti öt órában a bőr- és nemi betegségekről hallgatták az egyetemisták Beck professzort.⁶³ Az 1925/26-os tanévtől valamennyi – nem csak az orvostudományi karra járó – elsőéves hallgató számára ajánlották az *Általános tudnivalók a nemibetegségekről, elterjedésükről és az ellenük való védekezés módjairól* címmel meghirdetett előadását.⁶⁴ Lang Mihály visszaemlékezése szerint

„kitűnő előadó volt, aki azon fáradozott, hogy hallgatói a lehető legtöbbet profitálják előadásaiából. Régen elkondult már a déli harangszó, midőn 11–12-ig hirdetett előadását befejezte, mindvégig lebilincselve hallgatóságát témáinak változatosság-

⁵⁹ Fenyvessy Béla (1873–1954) 1918-tól a közegészségtan nyilvános rendes tanára volt a pozsonyi, majd 1944-ig a pécsi Erzsébet Tudományegyetemen. 1919–20-ban a pozsonyi egyetem rektora volt. Ő hozta létre az első közegészségtani állomást Pécsen. PTE ALMANACH I. 2015. 130.

⁶⁰ BECK – FENYVESSY 1899.

⁶¹ A témában írt tanulmányai: a *Budapesti Orvosi Ujság* 1904. évi 1. száma közölte *A csecsemő- és gyermekkori eczemák kezelése a törzsön és végtagokon* című írását, míg *Az állandó víz-ágy alkalmazása a bőrgyógyászatban* az Országos Balneológiai Egyesület 1906-os évkönyvében; *Az égések kezeléséről* című tanulmány pedig a *Budapesti Orvosi Ujságban* jelent meg (1912:52. 699–701).

⁶² BECK 1924.

⁶³ ETE TANREND 1923. 7., 12.

⁶⁴ ETE TANREND 1925b. 39.

gával, előadási stílusának gördülékenységével és egyszerűségével. Nagy olvasottsága és rendkívül éles memóriája arra készítette, hogy minden előzetes készülés nélkül is a legprecízebb, a modern kutatási eredményeket is felölelő előadásokkal gyönyörködtesse auditoriumát. Szerves alkotó részét képezték a klinikai előadásainak a kórszövettani előadások, melyek számára legtöbbször a hét utolsó óráját rezerválta.”⁶⁵

Az 1924/25-ös tanév második félévétől lehetőséget biztosított a klinika laboratóriumában az egyetemi hallgatók számára gyakorlatra is. A hét öt napján délután 4 és 6 óra között heti 10 órában a professzor irányítása mellett önállóan dolgoztak a hallgatók.⁶⁶ Szintén Lang Mihályt idézzük, aki szerint nagy szeretettel karolta fel a professzor tanítványait, és mindenben támogatta őket tudományos téren:

„[Beck Soma] legkedvesebb működési tereuma a dermato-histologia volt. Több ízben hallottuk tőle azt a kijelentést, hogy »klinikámnak histo-pathologiai irányt akarok adni.« Akkor volt igazán elemében, amidőn tanítványai a histologiai praeparátumok egész sorozatát helyezték elébe véleményezés céljából. Láttam többször fáradtan, szinte kimerülve a napi munkától, de ha leült a mikroszkop mellé, pillanatok alatt eltűnt arcáról minden fáradtság s lelkesen merült bele a készítmények elemzésébe. Órák teltek el így fesztelen tudományos beszélgetésben, miközben a pathologiai folyamat minden részletében megtárgyaltatott. Hogy eközben számtalan új gondolat vetődött fel, számtalan impulzust nyertünk további tudományos kutatásokra, talán mondanom sem kell. Felejthetetlen órák maradnak ezek mindnyájunk számára.”⁶⁷

A laboratóriumban nagyon hiányos felszereléssel, 3–4 mikroszkóppal, 2 termosztáttal és néhány Pestről magukkal hozott szövettani laboratóriumi műszerrel kezdték meg a kutatásokat. A kísérletekhez állatokra is szükség volt, ezért a klinika kapott egy-egy pár fehéregert és tengerimalacot, valamint egy anyanyulat. Kezdetben még állatistálló, sőt ketrec sem volt a klinikán, ezért ládákból, a szesz kamrában tenyésztették a kísérleti állatokat. Néhány év múltán készült el az állatistálló, melyhez gondozó személyzet is tartozott. Később egy birkát is kapott a klinika, mely a Wassermann-féle szifilisz diagnosztikához szükséges vérsavó előállításához kellett.⁶⁸

Az oktatást és a kutatást szolgálta a klinika könyvtárának felállítása és gyarapítása is. A könyvtár alapjául a professzor által az intézménynek ajándékozott mintegy 460 kötet szolgált. A legnevesebb külföldi és hazai szerzők szakkönyvei mellett jelentős szakfolyóiratok⁶⁹ teljes sorozata állt a kutatók és a hallgatók rendelkezésére. A klinika könyvtára

⁶⁵ LANG 1930. 7.

⁶⁶ ETE TANREND 1925a. 38.

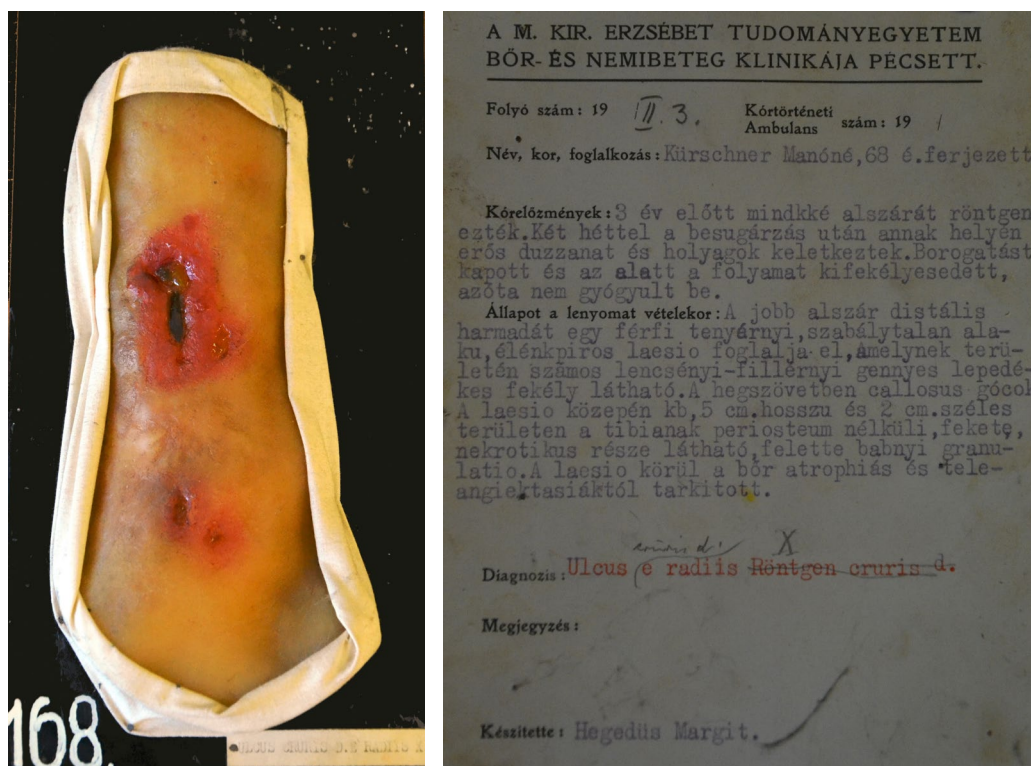
⁶⁷ LANG 1930. 7.

⁶⁸ HEGEDÜS é. n. 3–4.

⁶⁹ Például a német nyelvű folyóiratok közül az *Archiv für Dermatologie und Syphilis*, az *Archiv für klinische und experimentelle Dermatologie*, a *Dermatologische Wochenschrift*, a *Zentralblatt für Haut- und Geschlechtskrankheiten*. A francia folyóiratok közül az *Annales de Dermatologie et Vénérologie*, a *Bulletin de la Société Française de Dermatologie et de Syphiligraphie*, az angol *Archiv of Dermatology*.

Bozóky Géza⁷⁰ javaslatára a professzor halála után a Beck Soma könyvtár nevet vette fel 1931-ben.

Beck Soma az egyetemi oktatás során a szemléltetésre kitűnően alkalmas mulázsgyűjteményt hozott létre a pécsi klinikán. Már Budapesten, az első világháborús fagyási sérülésekről tartott előadásánál használt mulázssokat. Az első mulázst németországi útjáról, Drezből hozta magával. Beck professzor asszisztensnője, Hegedüs Margit a budapesti bőrgyógyászati klinikán megtanulta a mulázskészítés technikáját, majd a klinikával együtt ő is leköltözött Pécsre. A klinikán felállítottak egy kis mulázskészítő és fényképező műhelyt az egyik pavilonban. Az évek során jelentősen gyarapodott a gyűjtemény, melyek darabjait a tároló szekrényekbe sorszámozva, diagnózissal ellátva helyezték el, a tantermi felelős innen készítette elő a darabokat az egyetemi előadásokhoz.⁷¹

7–8. kép – A mulázsgyűjtemény egy darabja és a hozzá tartozó leírás

Az egyetemi hallgatók segítségét is szívügyének tekintette a professzor. A pécsi diákjóléti bizottság vezetőjeként igyekezett a szegényebb sorsú hallgatókat támogatni. Feleségével rendszeresen szerveztek teadélutánokat, képkiallításokat, egyéb jótékonyági akciókat, melyek bevételét diákjóléti célokra fordították. 1927-ben például 8240 pengő 80 fillért sikerült összegyűjteniük a hallgatói ínség és nyomor enyhítésére.⁷²

⁷⁰ Bozóky Géza (1875–1960) jogász 1914-től az Erzsébet Tudományegyetem tanára, az 1930/31-es tanévben az egyetem rektora. PTE ALMANACH I. 2015. 44.

⁷¹ HEGEDÜS é.n. 3–4.; CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 48.

⁷² CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015. 49.

1930. július 15-én, habilitációjának 25 éves évfordulójára kollégái és barátai ünnepéssel és tanulmánykötettel készültek köszönteni a klinikaigazgató professzort. Sajnos a jubileumi dolgozatok már csak egy emlékkötetben jelenhettek meg, hiszen április 26-án egy gyors lefolyású tüdőgyulladás következtében Beck Soma 57 éves korában elhunyt.

Beck Soma emlékezete

Az Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Karának 1930. április 26-ai rendkívüli tanácsülésén megrendülten jelentette be Beck Soma halálhírét Entz Béla⁷³ dékán. A kari tanács döntése értelmében Beck Soma érdemeit az ülés jegyzőkönyvében megörökítették, az orvostudományi fakultás részéről pedig háromtagú bizottságot menesztettek az elhunyt professzor családjához részvétet nyilvánítani. Megszavazták azt is, hogy a kar részéről a temetésen gyászbeszédben búcsúztassák Beck professzort, a felkérést Entz Béla dékán el is fogadta.⁷⁴

1930. április 29-én a Rákóczi úti főépület előcsarnokában búcsúztatta az egyetem és a város az elhunyt professzort. A gyászoló család mellett az egyetem tanári kara, tisztviselői és hallgatósága is nagy számban megjelent a búcsúztatón. A vármegye, a város és a püspökség képviselői is megtisztelték jelenlétükkel a gyászünnepséget.⁷⁵ Küldöttség útján képviseltették magukat a szegedi és debreceni egyetemek, a Magyar Dermatológiai Társulat és más tudományos egyesületek is. A gyászszertartást Dambrowszky Imre⁷⁶ apát, egyetemi tanár végezte. Majd Weszely Ödön⁷⁷ rektor búcsúztatta az elhunytat az egyetem tanári kara és ifjúsága nevében:

„Beck Soma nemcsak kiváló magyar tudós, hanem európai mértékkel mérve is a legelsőek közé tartozik. Midőn egyetemünkre kinevezték, reá várt az a szép, de nem könnyű feladat, hogy itt Pécsen a bőrgyógyászati klinikát berendezze. Ezt a feladatot a legszebben és a legtökéletesebben oldotta meg, úgy, hogy minden szegénységünk mellett sem maradunk szakszerűség szempontjából bármely európai színvonalú egyetem mögött. De ő a tudományt nemcsak művelte s továbbfejlesztette, hanem tanította is, s átszármasztotta a következő nemzedékre. Nyugodt higgadtsága a tu-

⁷³ Entz Béla (1877–1959) patológus, 1918-tól a pécsi Erzsébet Tudományegyetem kórbonctan professzora, az 1931/32-es és az 1945/46-os tanévben rektora. PTE ALMANACH I. 2015. 127.

⁷⁴ PTE EL VIII.105.a. ETE OK rendkívüli tanácsulása, 1930. április 6., 4–6. pont.

⁷⁵ Többek között Virág Ferenc megyéspüspök, Keresztes-Fischer Ferenc főispán, Nendtvich Andor polgármester, Szilvek Lajos nagyrépost, Hanuy Ferenc prelátus-kanonok, Visnya Ernő felsőházi tag stb. Nagy részvét mellett temették el ma délben az egyetem előcsarnokából Beck Soma professzort. *Dunántúl*, 1930. április 30. 3.

⁷⁶ Dambrowszky Imre (1869–1945) pap, egyetemi tanár. 1928-tól a pécsi egyetemen a közigazgatási és pénzügyi jog nyilvános rendes tanára, tiszteletbeli egri kanokok és bóli címzetes apát volt. Az 1933/34-es tanévben a jog- és államtudományi kar dékáni tisztét töltötte be, az 1936/37-es tanévben a pécsi Erzsébet Tudományegyetem rektora. PTE ALMANACH I. 2015. 47.

⁷⁷ Weszely Ödön (1867–1935) pedagógus, egyetemi tanár. Fő kutatási területe a neveléstudomány. 1923 és 1925 között két éven át az Erzsébet Tudományegyetem bölcsészkar dékánja, az 1929/30-as tanévben az egyetem rektora. PTE ALMANACH I. 2015. 102.

dományos objektivitást jelentette, de e mögött ott izzott a kiváló tanár két legfontosabb tulajdonsága: a tudomány szeretete és a tanítványok szeretete.⁷⁸

A rektor beszéde után az orvostudományi kar nevében Entz Béla dékán búcsúzott szeretett kollégájától:

„Hányszor kerestem fel őt klinikáján! Egész idejét intézetének szentelte, most is magam előtt látom, mikor csendes, meglegedett mosollyal jött felém, közvetlen kezesletlen szavakkal üdvözölt. Mindig munkában találtam, vagy aggódó gonddal ápolt betegei körében, vagy tudományos munkában elmerülve íróasztala mellett, de legtöbbször laboratóriumában, ott a tiszta tudományos munka közben volt leginkább elemében, ahol a betegágnál felvetett kérdésekre a választ kereste, vagy tudásának gazdag tárházát a köréje sereglett fiatal tudós generációnak feltárta és ahol annyi józan kritikával felvetett tudományos problémát fejtett meg, amelyek neki boldog meglepedést, tudományos körökben tekintélyt és elismerést szereztek és nagyon sok esetben enyhülést, gyógyulást jelentettek a szegény betegeknek, nem csak az ő klinikáján, hanem mindenhol, ahova sikereinek híre eljutott s ahol módszerét alkalmazták. A laboratórium volt második otthona s a görcső legmeghittebb barátja. Hányszor mondta, hogy orvosi munkájában mindig a laboratóriumban volt a legholdogabb, mert tudományos bűvárkodásában sohasem csalódott. A tudományos sikereket tartotta a legtisztább és legnemesebb örömmek és tudományának kiváló korifeusai, a dermatológia legünnepeltebb nagyságai, voltak legbensőbb barátai, akikkel ifjú kora óta, mikor hosszabb időt külföldön töltött, állandó tudományos kapcsolatot tartott fenn. A bűvárkodó munka közben bármennyit dolgozott, nem ismerte a fáradságot s mikor a laboratóriumtól megvált és napi munkáját klinikáján betegei körében is elvégezte, ott várták őt egyetemünk legelhagyatottabb szegény diákjai, akikről atyai szeretettel gondoskodott. Maga is sokat áldozott rájuk és congenialis élettársával fáradságot nem kímélve, kerestek számukra elhelyezkedést, munkalehetőségeket szereztek meg nekik, kedves, másoknak nyújtott nemes szórakozás nyújtásával a mindennapi kenyeret.⁷⁹

9. kép – Beck Soma sírja a Pécsi Köztemetőben

78 Nagy részvét mellett temették el ma délben az egyetem előcsarnokából Beck Soma professzort. *Dunántúl*, 1930. április 30. 3.

79 Impozáns részvét mellett temették el Beck Soma dr. egyetemi tanárt. *Pécsi Napló*, 1930. április 30. 2.

A beszédek után hosszú menet indult a köztemetőbe, ahol a város által adományozott díszsírhelyen helyezték örök nyugalomra a professzort. A sírnál Lang Mihály egyetemi magántanár, a bőrgyógyászati klinika orvosa szólt a tanítványok, majd Sperl József hallgató az egyetemi diákság nevében a gyászolókhoz.

Beck Soma érdemeit a klinika épületében elhelyezett emléktáblával kívánták megörökíteni. Az egyetemi tanács szándéka szerint az emléktábla hivatott lesz „*a jövőendő nemzedék emlékezetébe idézni, hogy Beck Soma volt a pécsi egyetemi bőrkórtani klinika alapítója és első nagyérdemű tanára.*”⁸⁰ Az emléktábla elhelyezése⁸¹ mellett a Pekár Mihály⁸² által vezetett bizottság javasolta, hogy készíttessenek szobrot is Beck Somáról, melyet az orvoskar tanácstermében vagy a bőrklinika tantermében kívántak elhelyezni.⁸³ 1930 novemberében már a helyszíni bejárást is megtartották Gecső Sándor⁸⁴ szobrászművésszel, aki vállalta az emléktábla és a szobor elkészítésének feladatát.⁸⁵ Gecsőt ekkor az 1929-ben fiatalon elhunyt Heim Pál⁸⁶ professzor szobrának megalkotásával is megbízták.

1931 májusára készült el a két szobor, melyeket tanévzáró közgyűlés keretében lepleztek le. A Beck Somát ábrázoló alkotás a klinika tantermében került elhelyezésre, az egyetem nevében Bozóky Géza rektor leplezte le. A tanítványok nevében ekkor is Lang Mihály tartott emlékbeszédet:

„Tudományszeretet, igazságszeretet, emberszeretet, átfonva vallásos érzéssel – ezek voltak lelkének legszebb ékességei. Ezeket a magasrendű szellemi tulajdonságokat ontja felénk az az energiaforrás, amit lelke számunkra jelent és jelenteni fog s ezek szellemében teszünk itt ma hitvallást a jövő életre.

A szobor, amellyel a jóbarátok, tisztelők és tanítványok legnagyobb elismerésüknek adtak kifejezést, itt áll. De nemcsak az elismerés kifejezője itt a szobor, hanem egyben szimbóluma egy nagy szellemnek. E szimbolizálás kiválóan sikerült, a művész alkotása tökéletes. Az élettelen érc a Mester jellemének alapvonását, a szeretetet sugározza felénk.

*Midőn erre a szoborra a tanítványok nevében az őszinte hála leveleiből szőtt koszorút helyezem, ismételten úgy érzem, hogy nem a múltnak, hanem a jelennek és jövőnek áldozunk, nem az elköltözöttet siratjuk, hanem a közöttünk élőknek hódolunk.”*⁸⁷

⁸⁰ PTE EL VIII.105.a. ETE OK tanácsulése, 1930. október 17., 10. pont.

⁸¹ Az emléktáblát végül csak 1991 szeptemberében helyezték el a klinika professzori folyosóján. Később ez is áthelyezésre került az Akác utcai épülettömbbe. ROMVÁRY 2014. 414.

⁸² Pekár Mihály (1871–1942) orvos, fiziológus, egyetemi tanár. Fő kutatási területe az élettan. 1918-tól nyilvános rendes tanár az Erzsébet Tudományegyetemen. Elévülhetetlen érdemei vannak az egyetem Pécsre költözésének megszervezésében. 1917–1921 és 1922–1925 között az Orvostudományi Kar dékánja. PTE ALMANACH I. 2015. 160.

⁸³ PTE EL VIII.105.a. ETE OK tanácsulése, 1930. október 17., 10. pont.

⁸⁴ Gecső Sándor (1890–1962) szobrász és éremművész. PIM Névtér: <https://resolver.pim.hu/auth/PIM159021> [2022.07.23.]

⁸⁵ PTE EL VIII.105.a. ETE OK tanácsulése, 1930. november 21., 10–11. pont.

⁸⁶ Heim Pál (1875–1929) gyermekgyógyász, 1918-tól az Erzsébet Tudományegyetem egyetemi tanára, 1918–1929 között az egyetem gyermekklinikájának igazgatója, az 1921/22-es tanévben az egyetem rektora. PTE ALMANACH I. 2015. 138.

⁸⁷ LANG 1931. 6.

10. kép – Gecső András szobrászművész Beck Somát ábrázoló szobra

Az ünnepség zárásaként Neuber Ernő⁸⁸ egyetemi tanár, a bőrklinika helyettes igazgatója átvette a szobrot.

1932. április 26-án Beck Soma halálának második évfordulóján Vargha Damján⁸⁹ a Szent Mór Kollégium kápolnijában gyászmisét mondott, melyen az orvostudományi kar vezetősége és a hallgatóság is nagy számban megjelent, a gyászmise után pedig felkeresték az elhunyt professzor sírját a pécsi köztemetőben és közösen megkoszorúzták azt.⁹⁰ Emlékének ápolása az elkövetkezendő években is folyamatos volt, a professzor halálának évfordulóján sírjánál minden esztendőben megemlékezést és koszorúzást tartottak az egyetem orvostudományi karának tanárai és hallgatói.⁹¹

Születésének századik évfordulóján a Pécsi Orvostudományi Egyetem emléküléssel tisztelt meg Beck professzor emléke előtt. Ez volt az első olyan ülés az egyetemen, amely egy elhunyt egyetemi tanár munkásságát elevenítette fel. Az

ünnepséget és a konferenciát Beck Soma gyermekei is megtisztelték jelenlétükkel. Az emlékülés résztvevőit Boros Béla⁹², az egyetem rektora köszöntötte, és beszédében megfogalmazta, miért szükséges egy száz évvel korábban elhunyt tudós emlékét felidézni:

„Beck professzor klinikáját pár esztendő alatt teremtette meg a semmiből, miközben sok gond, fáradtság egészségét ásta alá, idő előtt, munkásságának harmonikusan ívelő pályája legmagasabb pontján ragadta el a halál 1930-ban, Egyetemünk súlyos veszteségére.

Meg kell ismertessük alakját a mai fiatal nemzedékkel. Meg kell ragadnunk, tűnő árnyát élővé kell tenni, fel kell idéznünk gondolatait, emberségét, példaképpül minden magyar orvos számára, hogy életének felidézésével inspiráljuk a mai generációt arra, hogy a munkának és tisztességnek arra a magaslatára törekedjék, melyet Beck professzor képviselt.”⁹³

⁸⁸ Neuber Ernő (1886–1947) sebészorvos, 1927-től a pécsi Erzsébet Tudományegyetem professzora, a Sebészeti Klinika igazgatója. Az 1937/38-as tanévben az orvoskar dékánja. PTE ALMANACH I. 2015. 156.

⁸⁹ Vargha Damján György Péter (1873–1956) ciszterci szerzetes, irodalomtörténész. 1925-től a pécsi Erzsébet Tudományegyetem professzora. A Maurinum megalapítója, igazgatója. Az egyetemi templom igazgatója. A bölcsészkar dékánja az 1931/32-es tanévben, az egyetem rektora az 1941/42-es tanévben. PTE ALMANACH I. 2015. 99.

⁹⁰ PTE EL VIII.105.a. ETE OK tanácsulése, 1932. április 27., 10–11. pont.

⁹¹ Például az 1937-es évről: PTE EL VIII.105.a. ETE OK tanácsulése, 1937. április 23., 6. pont; vagy 1941-ben: PTE EL VIII.105.a. ETE OK tanácsulése, 1941. május 16., 8. pont.

⁹² Boros Béla (1903–1992) szemészorvos, az Erzsébet Tudományegyetem, majd a Pécsi Orvostudományi Egyetem Szemészeti Klinikájának igazgatója. 1954–1956 között rektori jogú dékán, 1967 és 1973 között az egyetem rektora. PTE ALMANACH I. 2015. 116.

⁹³ POTE ÉVKÖNYV 1974. 116.

A pályatársak nevében Szodoray Lajos⁹⁴ osztotta meg gondolatait az egybegyűttekkel. A szakmai előadások után a pécsi köztemetőben a résztvevők megkoszorúzták Beck Soma sírját.⁹⁵

2005-ben, Beck Soma halálának 75. évfordulójára a Pécsi Tudományegyetem bőrklinikája érmet készíttetett Fűz Veronika szobrászművésszel. A bronzérem előlapján Beck Soma portréja, míg hátoldalán a bőrgyógyászati klinika korábbi, Erzsébet Tudományegyetem idején használt épülete látható.⁹⁶

11–12. kép – A 2005-ben készült Beck Soma emlékérem elő- és hátlapja

KÉPJEGYZÉK

1. kép Beck Soma professzor. Forrás: Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Fotógyűjtemény, ltsz. n.
2. kép A IV. Nemzetközi Dermatológiai Kongresszus Párizsban 1900-ban. (Beck Soma az alsó sorban balról az ötödik.) Forrás: PTE KK Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika.
3. kép *A Die feinere Architektur der primären Hautcarcinome* című kötet címlapja. Forrás: PTE KK Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika.
4. kép Az újszülöttek hámlásáról írt értekezésének címlapja. Forrás: PTE KK Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika.
5. kép Első világháborús fagyási sérülést bemutató mulázs. Forrás: PTE KK Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika – A szerző fotója.

⁹⁴ Szodoray Lajos (1904–1980) bőrgyógyász, egyetemi tanár. Előbb Budapesten, majd 1949-től Debrecenben klinikaigazgató. MÉL 1994. 870.

⁹⁵ POTE ÉVKÖNYV 1974. 116–119.

⁹⁶ SÜLE 2017. 45–46.

6. kép Az Erzsébet Tudományegyetem Bőrgyógyászati Klinikájának épülete. Forrás: Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Fotógyűjtemény, ltsz. n.
- 7–8. kép A mulázszyűjtemény egy darabja és a hozzá tartozó leírás. Forrás: PTE KK Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika – A szerző fotója.
9. kép Beck Soma sírja a Pécsi Köztemetőben. Forrás: PTE KK Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika.
10. kép Gecső András szobrászművész Beck Somát ábrázoló szobra. Forrás: PTE KK Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika – A szerző fotója.
- 11–12. kép A 2005-ben készült Beck Soma emlékérem elő- és hátlapja. Fotó: Süle Tamás.

LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

- PTE EL Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Levéltár
VIII.105.a. Magyar királyi Erzsébet Tudományegyetem iratai, Orvostudományi Kar és intézeteinek iratanyaga, Kari ülési jegyzőkönyvek (1926–1951)

SAJTÓFORRÁSOK

- Pécsi Napló, 1925, 1930
Dunántúl, 1930

IRODALOM

- BECK – FENYVESSY BECK Soma – FENYVESSY Béla: Az ichthyolnak a bőrön át való felszívódásáról. *Magyar Orvosi Archivum* 8. (1899):1. 61–73.
- BECK 1898 BECK Soma: Általános irányelvek a bőrbetegségek gyógyításánál. *Orvosi Hetilap* 42. (1898):2. 11–12.
- BECK 1905 BECK Soma: Gyermekkori bőrbajok összefüggése a belső szervek megbetegedéseivel. Magántanári próbaelőadás. *Budapesti Orvosi Ujság Mellékletei. Bőr- és Bujakórtan* 3. (1905):1. 1–5.
- BECK 1915 BECK Soma: A fagyások legsúlyosabb formáinak kezelése. *Budapesti Orvosi Ujság* 13. (1915):16. 121–122.
- BECK 1917 BECK Soma: A háborús bőrbetegségekről. *Budapesti Orvosi Ujság* 15. (1917):31. 245–248., (1917):32. 255–257., (1917):33. 263–265.
- BECK 1924 BECK Soma: Tojásolaj mint kenőcsalapanyag. *Orvosi Hetilap* 68. (1924):8. 119–121.

- BECK 1925 Neosalvarsan lupus vulgáris ellen. *Budapesti Orvosi Ujság* 23. (1925):33. 1011.
- BECK 2016 BECK Soma: A fagyások legsúlyosabb formáinak kezelése. In: *Az I. világháború magyar orvosi emlékeiből*. Szerk. KAPRONCZAY Károly – KAPRONCZAY Katalin. Budapest, 2016. 268–269.
- BECK EMLÉKKÖNYV 1930 *Beck Emlékkönyv*. Írták: barátai és tanítványai. Pécs, 1930.
- BEESON 1924 BEESON, Barker B.: Alfred Fournier, his Life and Works. *Archives of Dermatology and Syphilology* 10. (1924): 297–303.
- BREZOVSZKY 1929 BREZOVSZKY Emil: A lupus vulgaris kezeléséről. *Budapesti Orvosi Ujság* 27. (1929):22. 673–681.
- CRISSEY – PARISH – HOLUBAR 2002 CRISSEY, John Torne – PARISH, Lawrence C. – HOLUBAR, Karl: *Historical Atlas of Dermatology and Dermatologists*. Boca Raton – London, 2002.
- CSEPLÁK – SCHNEIDER – FAUST 2015 CSEPLÁK György – SCHNEIDER Imre – FAUST Fülöp: *Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai klinikájának története*. [Pécs], [2015.]
- DUNEA 2020 DUNEA, George: Philippe Gaucher (1854–1918). *Hektoen International Journal* 12. (2020): 3. (<https://hekint.org/2020/09/10/philippe-gaucher-1854-1918/>) [2022.04.23.]
- EMED 2009 EMED Alexander: Emlékezés Beck Somára (1872–1930). *Orvostudományi Hírmondó* 10. (2009): 11–12. 40.
- ETE TANREND 1923 *A M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem tanrendje az 1923/24. tanév első felére*. Pécs, 1923.
- ETE TANREND 1925a *A M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem tanrendje az 1924/25. tanév második felére*. Pécs, 1925.
- ETE TANREND 1925b *A M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem tanrendje az 1925/26. tanév első felére*. Pécs, 1925.
- GANGAN 2021 GANGAN, Reshmi: Paul Gerson Unna (1850–1929) – Genius of all times. *Journal of Skin and Sexually Transmitted Diseases* 3. (2021):1. 74–76.
- HEGEDÜS é. n. HEGEDÜS Margit: *38 munkásévem*. [Kézirat] [é. n.]
- JE 1906 SINGER, Isidore – HANEMAN, Frederick T.: Neumann, Isidor. *The Jewish Encyclopedia* (<https://www.jewishencyclopedia.com/articles/11471-neumann-isidor%20>) [2022.04.23.]
- KAPRONCZAY 2004 KAPRONCZAY Károly: *Magyar orvoséletrajzi lexikon*. Budapest, 2004.
- LANG 1930 LANG Mihály: Beck Soma professor 1872–1930. In: *Beck Emlékkönyv*. Pécs, 1930. 3–14.

- LANG 1931 LANG Mihály: *Dr. Beck Soma szobrának leleplezésekor (1931. május 31-én) tartott beszéd.* Pécs, 1931.
- MÉL 1994 *Magyar életrajzi lexikon (1978–1991).* Főszerk. KENYERES Ágnes. Budapest, 1994.
- MELCZER 1980 MELCZER Miklós: Megemlékezés Beck Soma professzorról halálának ötvenedik évfordulójáról. *Orvosi Hetilap* 121. (1980):18. 1087–1089.
- NÉKÁM 1913 NÉKÁM Lajos: Pertik Ottó, 1852–1913. *Orvosi Hetilap* 57. (1913):10. 184–186.
- NDB é. n. EHRMANN, Salomon: *Neue Deutsche Bibliographie.* (<https://www.deutsche-biographie.de/sfz12727.html>) [2022.04.23.]
- NEUBER 1931 NEUBER Ernő: *Emlékbeszéd Dr. Beck Soma felett (1931. május 31).* Pécs, 1931.
- POTE ÉVKÖNYV 1974 *A Pécsi Orvostudományi Egyetem évkönyve 1972/1973. tanév.* Szerk. ANTAL Ernő – HAJNAL József. Pécs, 1974.
- PTE ALMANACH I. 2015 *Pécsi Egyetemi Almanach I. 1367–1950.* Szerk. LENGVÁRI István. Pécs, 2015.
- ROMVÁRY 2014 ROMVÁRY Ferenc: *Pécs köztéri szobrai.* Pécs, 2014.
- SCHNEIDER 2003 SCHNEIDER Imre: *Beck Soma professzor élete és munkássága (1872–1930).* [Kézirat] Pécs, 2003.
- SCHNEIDER 2006 SCHNEIDER Imre: Krompecher Ödön professzor halálának 80. évfordulójára. *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle* 82. (2006):6. 301–304.
- SPITZER 1916 SPITZER, L.: Hofrat Prof. Dr. Eduard Lang. *Archiv für Dermatologie und Syphilis* 122. (1916): 876–879.
- SÜLE 2017 SÜLE Tamás: *A Pécsi Tudományegyetem és neves orvosai érdemei.* Pécs, 2017.
- SZABÓ 1940 SZABÓ Pál: *A m. kir. Erzsébet Tudományegyetem és irodalmi munkássága.* Pécs, 1940.
- SZÁLLÁSI 1980 SZÁLLÁSI Árpád: A hazai dermatológia kiválósága: Beck Soma (1872–1930). *Orvosi Hetilap* 135. (1980):2. 79–81.
- SZINNYEI 1908 SZINNYEI József: *Magyar írók élete és munkái. XII. Saád–Steinensis.* Budapest, 1908.
- ZSIDÓ LEXIKON 1929 *Zsidó lexikon.* Szerk. UJVÁRI Péter. Budapest, 1929.